

ANDRÉAS LATZKO

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝ

Β'.

— Καί κατά τή γνώμη σας ἔχει ἄδικο; τὸν ἀντίσκοψε ὁ Ντόρντορφ· ποὺ δὲν μποροῦσε πιά νὰ κρατηθεῖ. Θάθελα νὰ δῶ ἓνα στρατὸ ποὺ κάθε στρατιώτης θὰ μποροῦσε νὰ κάνει ὅ,τι ἤθελε.

Τὰ γλυκὰ καὶ πάντα ἐκστατικά μάτια τοῦ δόκιμου πήρανε λάμψη ἀτσαλιεῦ. Ἐρριξε τὴ ματιά του στὴ λυσοισασμένη μορφή τοῦ θείου καὶ κρατώντας τὸν ἑαυτοῦ τοῦ μέκεινο τὸν παγερό, ἀκλόνητο τρόπο ποὺ ἀποχτοῦνε στὰ προύσια σκολειά.

— Ἰσα ἰσα, τοῦπε. Ἐγώ, προσωπικά, ἔχω μέσ στὸ αἷμα μου τίς ἀποφες τοῦ Στούφ. Αὐτὸ εἶναι γιατί τέτοια ἀνατροφή ἔχω... δὲ θέλω νὰ πῶ ἀπολάψει... τέτοια ἀνατροφή ἔχω πάρει. Μὰ καταλαβαίνω τέλεια πῶς ὁ κ. Γκάτσκη ἔχει τὴ μοναδική τύχη νὰ βλέπει τὸ πράμα ἀλλιώτικα.

Σήκωσε ἀργὰ τὸ μανικέτι του καὶ ἀπλώσε τὸ δεξὶ του χέρι στὴ Ματίλντη.

— Βλέπετε, δεσποινίς, αὐτὰ τὰ τρία ἄσπρα σημάδια πάνω ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ χεριοῦ μου; Ἐχω αὐτὲς τίς πληγὲς ἀπὸ τότε ποὺ εἶμουν ἔντεκα χρόνων. Τὴ μέρα ποὺ μπήκα στὸ σύνταγμα τῶν δοκίμων, ἀναγκάστηκα, στὴ διαταγὴ τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς τάξης μας, — ποὺ μόλις εἶτανε δεκατεσσάρων χρόνων — νὰ πλώσω τὸ μπράτσο μου, καὶ δίχως νὰ πῶ λέξη, δίχως νὰ κουνηθῶ, νὰ τὸ κρατήσω τεντωμένο, ἐνῶ αὐτὸς ἔλιωνε βουλοκέρι καὶ τᾶφινε νὰ πέφτει στάλα στάλα πάνω στὸ δέρμα μου. Μιὰ σταλαματιά ὅμως, ἐδῶ, δεξιά, δὲ θέλησε νὰ σθυστεῖ καὶ μέκαψε ὡς τὸ κόκκαλο.

— Μὰ γιατί ὅλ' αὐτὰ; φώναξε ἡ Ματίλντη ἀγαναχτισμένη. Μ' αὐτὰ εἶναι μεσαιωνισμοί!

— Κι ὅμως εἰν' οἱ δοκιμασίες ποὺ βάζουν στὴν ἐποχὴ μας γιὰ νὰ σὲ δεχτοῦν στὰ στρατιωτικά σκολειά. Κάποτε, ὅπως εἶχε σὲ μένα, παίζουν τὸ Μούκιο Σκαιβόλα, κάποτε πάλι σὲ χτυποῦνε μὲ μιὰ ρίγα στὰ νύχια, ὡς ποὺ νὰ πηδῇ ἀπὸ κεῖ αἷμα. Κ' εἶτσι ξεσυνηθίζει κανεὶς στὴν αἰσθαντικότητα, στὴ συμπόνια. Μὰ πρὶν ἀπ' ὅλα καὶ ὁ πιδ βλάκας καταλαβαίνει: τί θὰ πῇ κατώτερος,... καὶ γι' αὐτὸ σὰς δηγήθηκα αὐτὴ τὴν ἱστορία. Ὅποιος ἀπὸ τὰ ἔντεκά του χρόνια παραδίνει τὴ σάρκα καὶ τὰ κόκκαλά του στὴν καλὴ διάθεση τῶν μεγαλύτερων του σύντροφων, ὅποιος μαθαίνει νὰ ὑποτάσσεται σὰ φρόνιμο σκυλάκι, ἐκεῖνος δὲν ἔχει πιά ἀφορμὴ νὰ γαναχητῇ σὰν τὸν κ. Γκάτσκη. Καταλαβαίνετε, δεσποινίς, δὲν εἰν' εἶτσι;

Ἡ Ματίλντη σκέπασε τὸ πρόσωπό της μὲ τὰ χέρια.

— Εἶναι τρομερό, φώναξε. Κ' οἱ γονιοὶ τὸ ξαίρουν αὐτό... καί...

Ὁ Βάιλερ ποὺ τὰχε ἀκούσει αὐτὰ, ὠχρός, ἀγριεμένος, τὴν ἀντίσκοψε μὲ ὀρμή.

— Μὴ θαρρεῖτε, κ. νιὲ Κρυλῶφ, πῶς αὐτὴ ἡ μέθοδος τῆς ἀνατροφῆς μονάχα στὲ σκολειὲ τῶν δοκίμων ἐφαρμόζεται. Ἀπὸ παντοῦ διώχνουν τὴ συμπόνια. Εἶναι πενήντα χρόνια τώρα ποὺ προσπαθοῦν νὰ κάνουν τὴν συμπόνια πράξη ποὺ νὰ ντρέπεται νὰ τὴν ὀνομάζει κανένας. Πάνου ἀπὸ κάθε ἀγῶρι ἡ κορίτσι κρατᾶνε ἓνα κομμάτι βουλοκέρι. Καί, κανένας νὰ καπνίζου, διώχνουν, ὅλα τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα. Τὸ προύσιο ραβδί τὸ φυτέψανε στὴ Γερμανικὴ γῆ καὶ ἀπλώσε τίς ρίζες του σὲ τίς ἐπαρχίες. Γιὰ νὰ μᾶς κάνουν καλοὺς στρατιώτες, μᾶς ἀναγκάζουν νὰ γενοῦμε κακοὶ ἄνθρωποι.

Ὁ δόκιμος νιὲ Κρυλῶφ εἶχε ἀκούσει μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ μὲ τὰ μάτια χαμένα σὰ σὲνα ὄνειρο ἄρχισε νὰ λέει σιγὰ σιγὰ.

— Γιὰ μένα εἰν' ἐξαιρετικὸν πράμα νὰκούω νὰ καταγγέλλουν ὅλ' αὐτὰ μὲ δυνατὴ φωνή. Διάβασα ἔταν εἰμωνα μικρός, τὴν ἱστορία τοῦ γιοῦ ἐνὸς δεσμοφύλακα, ποὺ ἔταν εἶδε τὸν κόσμον γιὰ πρώτη φορὰ δὲν μποροῦσε νὰ κρύψει τὴν ἀπορία τοῦ βλέποντας πῶς εἶχε ἄνθρώπους στὸν κόσμον μὲ δίχως ἀλυσίδες στὰ πόδια. Κ' ἐγὼ κάθε Κυριακὴ ποὺ βγαίνω αὐτὸ συλλογιέμαι.

Γύρισε πρὸς τὸ Βάιλερ καὶ τὰ μάτια του λάμπανε ἀπὸ βνωμοσύνη. Κι ἄρχισε νὰ λέει, σὰ νὰ χάιδε μετὰ τὰ λόγια του τὰ περασμένα.

— Ἡ καημένη ἡ μαμά μου, τὸ θυμᾶμαι, μιλοῦσε συχνὰ εἶτσι. Εἶτανε γεννημένη στὴν Αὐστρία καί, καταλαβαίνετε, δυσκολευότανε νὰ συνηθίσει. Σὰ βγαίναμε περίπατο μὲ τὰμάξι συχνὰ κοροῖδευε τὰ δάση μὲ τὰ ἑλατὰ μας, μὲ τὰ ὀλίγα κορμιά τῶν δέντρων σὰ λαμπάδες στημένες στὴ οἰορὰ ἢ σὰ στρατιώτες ποὺ περνοῦν σὲ στρατιωτικὴ ἐπιθεώρηση. Οὔτε ἓνα βλαστάρι χλόης, ἔλεγε, δὲ μπορεί νὰ φυτρώσει ἐδῶ κατὰ τὴ θέληση τῆς δικῆς του ἢ τοῦ καλοῦ Θεοῦ. Κάποτε νόμιζε πῶς κατὰ θάκανε ἂν προσπαθοῦσε νὰ κάνει μαλακώτερον τὸν πατέρα μου. Μ' αὐτὸς τὴν ἀποστόμωνε πετώντας τῆς καταφρονετικά τὴν περιφημὴ ἐκείνη λέξη «αἰσθήματα». Τὸ θυμᾶμαι τώρα...

Σώπασε. Μιὰ ἐκφραση γλυκεῖα καὶ λυπητερὴ μαζὶ εἶδνε ἀγνώριστη ὄψη στὸ πρόσωπό του. Ὅλοι οἱ ἄλλοι χαμηλώσανε τὰ μάτια σάμπως αὐτὴ ἡ χαδιάρη θλίψη νὰνέδαζε μέσα τους τὴ νοσταλγία τῆς παιδικῆς ζωῆς τους. Ἀκόμα κ' ἡ κακία τοῦ Ντόρντορφ εἰσῆγε γιὰ λίγο ἀπὸ τὸ μέτωπό του.

Ἡ Ματίλντη σηκώθηκε, γέμισε τὰ φλυτζάνια ἐσπρωξε τὸ πιάτο μὲ τὰ τὰ γλυκίσματα κοντὰ σὲ

θείο της και πήγε τὸ φλυτζάνι τοῦ Γκάτσκη στὸ πιάνο.

Ἐκεῖνος τὴν εἶδε ὀρθή κοντά του, ἔνωσε τὴ γα. λήνη νὰ μπαίνει μέσα του καὶ σήκωσε τρυφερά τὰ μάτια.

Ἡ ἐπιθυμία ποδνιθε γιὰ τὸ μορφο καὶ λιγερὸ σῶμα της τὸν ἔκανε νάνατριχιάσει. Καὶ κείνη τὸ ἴδιο, ἔνωσε ἕνα ρίγος. Ἐγείρε πάνω στὸν ὦμο του ἀκολουθώντας μὲ τὰ μάτια τὰ δάχτυλά του, κι ἀπὸ τὴ μα τοῦπε στ' αὐτί.

— Θάρθεις αὔριο τὸ βράδι;

Ἐκεῖνος σήκωσε τοὺς ὤμους καὶ χτυπώντας τὰ κόκκαλα τοῦ πιάνου τῆς εἶπε φωναχτά.

— Ἄν ὁ κ. ἀνθυπασπιστὴς Στουφ δὲν τὸ βρῖσκει ἄπρεπο.

— Θὰ σὲ περιμένω ὅπως πάντα, ἀπὸ τὴς ἐξήμισυ. ὡς σὶς ἑπτὰ μὲ τὸ αὐτοκίνητο, τοῦ ψιθύρισε. Τοῦ τράδῃξε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ αὐτὶ καὶ γύρισε πίσω μὲ τὸ ἀλαφροκούνημα ἐκεῖνο τῶν γυναικῶν ποῦναι εὐτυχισμένες.

Ξανά ὁ ντὲ Κρυλώφ ἔνωσε πῶς ξυπνοῦσε. Εἶδε τὴν ψυχὴ της νάχτινοβολεῖ μέσα στὰ μάτια της, κι ἄρχισε νὰ κοκκινίζει. Ἀπὸ τότε ποῦ ἡ μητέρα του πέθανε, εἶτανε ἡ πρώτη γυναῖκα ποῦ τὸν ἔσερν' ἔτσι βαθιά. Ἡ τραχύτητα κ' ἡ ἀνησυχία τοῦ χαρακτήρα του χανότανε μόλις αὐτὴ τὸν ζύγωνε. Δίχως νὰ τὸ θέλει χαμογελοῦσε ἔταν τοῦ κατέβαινε νὰ τὴ συγκρίνει μὲ τὴς ξερὲς καὶ παγωμένες γυναῖκες τοῦ σπιτοῦ του.

Ἡ Μπίλντη φαίνότανε γεμάτη φροντίδες.

— Φοβεῦμαι πολὺ, κύριε ντὲ Κρυλώφ, τοῦπε μὲ μιστὴ φωνὴ νὰ μὴν κάνει ὁ Γκάτσκη καμιά ἀνοησία. Ἀλήθεια, εἰν' ὑποχρεωμένος νὰ ὑποφέρει τὸ πᾶν ἀπ' αὐτὸ τὸν ἀνθυπασπιστὴ; Δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε τίποτα;

— Καὶ βέβαια, ὅλα ἔχουν τὰ δριά τους, ψιθύρισε ὁ ντὲ Κρυλώφ, στεναχωρημένος. Κ' ἡ ἐξουσία ἀκόμα εἶναι ὑποταγμένη σὲ κανόνες. Θάφτανε λόγου χάρη νάχουμε τὴν ἀπόδειξη μιᾶς ἀληθινῆς κατάρχεισης στὴν ἐξουσία... Μὰ καὶ αὐτὴ τὴν περίπτωσι... ὁ Στουφ θὰ περνοῦσε τὸ πολὺ μὲ κάμποσες μέρες περιορισμό, κι' αὐτό, μὲ τὸ κρασί καὶ μὲ τὰ χαρτιά περνάει ὁμορφα. Ἐνῶ ἀργὰ ἡ γρήγορα, ὁ κ. Γκάτσκη...

Μὲ τὸ σῶμα γεμμένο μπρὸς καὶ τὴ μορφὴ λαμπερὴ ὁ θεὸς ἀκουγε μὲ περιέργεια.

— Ὁ κ. Γκάτσκη, συνέχισε θριαμβευτικά, θάκανε γνωριμία μὲ τὸ στρατοδικεῖο.

— Δὲ θάφτανε ἴσως ὡς ἐκεῖ, πήγε νὰ πει ὁ ντὲ Κρυλώφ, μὰ βλέποντας τὸ Βάτλερ ποῦ ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ βουλοκεριεῦ δὲν ἔπαψε νὰ περπατάει πάνω κάτω, νὰ σταματάει ἀπότομα, δὲ μίλησε.

— Τὸ στρατοδικεῖο! Νὰ λοιπὸν ὅλη σας ἡ σοφία,

εἶπε ὁ Βάτλερ ποῦ ἄφριζε. Κι ὁ λοχαγὸς ὅποτε τοῦ δίνει εὐκαιρία νὰ μᾶς φοβερῶσι μαὐτὸ εἶναι ὅλος χαρά. Συλλογιστήκατε ποτὲ — κ' ἔστρεψε πρὸς τὸ Ντόρντορφ — τί σημαίνει ἡ λέξη στρατοδικεῖο; Μέσα αὐτὴ τὴ λέξη καὶ μόνο δὲ βλέπετε τὸ τέρας ἐκεῖνο, ποῦ τὸνομάζετε «ἡ με γάλη ἐποχή» νὰ σὰς σαρκάζει; Ἡ μήπως δὲν εἶναι τερατώδικο νὰ δικάζετε, νὰ φυλάκιζετε, νὰ τουφεκίζετε τοὺς ἀνθρώπους, γιατί δὲν ἔχουν κάποιες ὁρισμένες ἀθλιεῖς ἀρετές; Ἀς βλέπαμε τί θάκανε ὁ κ. λοχαγὸς ἡ ὁ κ. ἀνθυπασπιστὴς, ἂν σὲ καιρὸ εἰρήνης ἕνα δικαστήριον ἀπαιτοῦσε ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἴδια διανοητικὰ προσόντα, κι ἄρχιζε νὰ τουφεκίζει κείνους, ποῦ δὲν μπορούσαν νὰ μάθουν τὸ διαφορικὸ λογισμό. Γιατὶ λοιπὸν θάπρεπε ὅλοι οἱ στρατιῶτες νάχουν μιὰ ἀρετὴ, καὶ σέρνονται οἱ ἀνθρωποὶ στὸ στρατοδικεῖο, ἂν δὲν εἶναι καλοὶ ξιφομάχοι; Εἶναι πιὸ ἀνόητο πρᾶμα ἀπ' αὐτό, ποῦ θέλουν μερικοὶ, δηλαδὴ νὰ δώσουνε σὺλους τοὺς ἀνθρώπους ἕναν κοινὸ παρανομαστή; Μήπως προστάζουν στὰ βόδια, στὰ πρόβατα, στὰ μελίσσια, νὰ βγάλουν νύχια λιονταριοῦ στὸν καιρὸ τοῦ πολέμου καὶ νὰ ριχτοῦνε στὸν ὀχτρὸ σὰν τίγρηδες; Δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποῦ κι αὐτοὶ νάναί χρήσιμοι, ἀξιοί, ἐργατικοί, μὰ ποῦ δὲν ἔχουνε οἱ δυστυχισμένοι νύχια; Ὁ Φράιμπελ λόγου χάρη, ὁ σύντροφός μας, εἶναι βέβαια ἕνας πολὺ καλὸς δάσκαλος ἴσα-ἴσα, γιατί εἶναι γλυκὺς κ' ὑπομονετικὸς. Μήπως μπορεῖ ξαφνικά...

— Ἀ! θάτανε πολὺ ὥρατο, φώναξε ὁ θεός. Ὁ καθένας θάλεγε πῶς εἶναι ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ. Κ' ἔτσι γλήγορα θὰ σωροβολιόμαστε, νικημένοι... ρημασμένοι...

Ὁ Βάτλερ ξανάγινε ἡσυχος.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΗΛ. Φ. ΗΑΙΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στὸ Γακουμὴ Δραγάτη.

Ἀνέβηκες τρεμουλιαστὰ στοῦ «Παρνασσοῦ» τὸ βῆμα, κ' εἶταν ἡ μαύρη σου φωνὴ σὰ νάβγαине ἀπὸ μνήμα. Κ' εἶσι μασώντας τὰ παλιά, — πνευματικὸς σακάτης — τὴς γλωσσοκαθαρευούσας βγῆκες καὶ σὺ... Δραγάτης.

Στὸν Τυμφορηστὸ

Εἶδα «Γόησσες» Ρωσοῖδες,
εἶδα Ἀθηναίων τοιαῦτες...
καὶ τὰ χάλια τους λυσιπύθνα...
Κλάφ' τες, Τυμφορηστὲ μου, κλάφ' τες!

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ